

İSTİHDAM
için
POLİTİKA DOKÜMANI
(özet)
T.C. Devlet Bakanlığı
Ankara
1985

1.İSTİHDAM POLİTİKASININ HEDEFLERİ

İşsizlik; uzun yıllardan bu yana, çok sayıda faktörün olumsuz etkisiyle oluşmuş bir meseledir.

Hızlı nüfus artışı, mesleki eğitim politikalarına yeterli önemin verilmemiş olması, kişilerin iş kurlmaları için yeterli destek ortamının oluşturulmamış olması, yüksek enflasyon, korumacı ekonomik politikalar ve bu gibi sebepler, bugün mücadele edilen işsizliği oluşturmuştur.

Tabii ki uzun süre devam eden bu faktörler, yine uzun süren bir mücadele ile önce durdurulup, sonrada azaltılabilir.

Şu nokta unutulmamalıdır ki, işsizliği yaratmış olan faktörlerle tek tek ve uzun vadeli mücadele yapılmaksızın kısa süreli ‘‘görüntü düzeltecek’’ tedbirler yoluyla işsizlik sorunu çözülemez. İşte bu nedenle işsizlikle mücadele ve istihdamın geliştirilmesi amaçlarıyla, uygulanacak politikalar yaygınlaştırılarak devam edilmelidir.

Bu cümleden olmak üzere;

- Eğitim sistemimizin gözden geçirilerek, ekonomik hayatımızın ihtiyaçlarına daha dönük insan yetiştirilmesi,
- Birikmiş işsizler içindeki vasıfsızlara kısa sürede beceri kazandırarak bir yandan da vasıflı işgücü açığı nedeniyle tam yararlanılamayan üretim kapasitesinin kullanıma sokulması,
- Kişilerin kendi işlerini kurarak, hem tüm yaratıcılıklarını seferber etmeleri ve hem de bir başkasının işine göre daha verimli çalışabilmeleri için gerekli ortamın sağlanması,
- Özellikle kalkınmada öncelikli yörelerdeki işsizliğin giderilebilmesi için yerel potansiyellerin değerlendirilip istihdama dönüşebileceği bir girişimcilik seferberliği öngörülmektedir. Bu amaçla bir yandan müteşebbislik eğitimi sağlanırken bir yandan da bölgesel kalkınma birimlerinin (teşebbüs ajansları) kurulmasına ağırlık verilmesi,
- Hızla gelişen teknoloji ve bunun şekillendirdiği yeni rekabet dünyasında layık olduğumuz yeri alabilmemiz için bilim ve teknolojiye ağırlık verilmesi,
- Bilim ve teknolojinin ekonomik ve sosyal hayatımıza daha çok katkıda bulunmasını temin edici ‘‘araç’’ların geliştirilip bunlara işlerlik kazandırılması,
- Kısa dönemde vasıfsız iş gücünü emebilecek emek yoğun projelere yer verilmekle birlikte, bunların uzun vadede insan gücü dokumuzu olumsuz etkileyeceği gerçeği göz ardı edilmeksizin, ileri teknolojilerin uzun vadede daha çok ve güvenli bir istihdam yaratacağı bilinciyle bilim ve teknolojinin kullanılması,
- İstihdam yaratmanın, toplumun tüm kaynaklarının müşterek bir çabası olduğu bilinciyle, bu kaynakları bir araya getirip, istihdam yaratıcı projelerin desteklenmesini sağlayacak ‘‘Girişim Ajansları’’nın kurulmasının teşviki,
- Hızlı nüfus artışının makul seviyelere indirilmesi için gereken tedbirlerin uygulanması,

- İstihdamı geliştirici projelerin teşvik edilerek muhtelif kişi, kurum ve kuruluşların bu alandaki çabalarını yönlendirmek ve merkezi bir mücadele yerine merkezi koordinasyonu ve fakat yerinden geliştirilip uygulanan bir mücadele sisteminin kurumlaştırılması

sağlanmalıdır.

İşsizliğin toplumumuzda açtığı sosyal yaraları tedricen azaltmak, belirli bir süre zarfında tam istihdama ulaşmak ana hedeftir.

2.İSTİHDAM POLİTİKASI (İ.P.) NİN İLKELERİ

ORTAM YARATMAK

İ.P. nın başlıca ilkesi, sağlıklı bir istihdam ortamının doğması için gereken ortam şartlarının Devlet eliyle hazırlanması ve hazırlanan bu uygun ortamda fertlerin girişimcilik güçlerini, yaratıcılıklarını, kaynak yaratma yeteneklerini, bilgi ve becerilerini seferber ederek ülkemizin potansiyellerini harekete geçirmeleridir.

İstihdam bir amaç değil sağlıklı ekonomik faaliyetler sırasında doğan bir yan ürün veya bir başka deyimle araçtır.

Bu ilkeyi dikkate almaksızın sadece istihdam yaratmış olmak için Devlet' in sağlayacağı iş imkanları aslında istihdam değil, fakat istihdam hayatının bütünü uzun vadede de olsa bozacak müdahalelerdir.

KÜÇÜK TEŞEBBÜSLERİN ÖNCELİĞİ

Türk ekonomisinin büyük ölçüde küçük teşebbüslere dayalı olmakla birlikte, yeterli çok yönlü destek ile desteklenmemiş olması bir açıdan bir eksiklik ise de bir başka bakış açısından, önemli bir gelişebilme potansiyeli anlamına gelmektedir.

Küçük teşebbüs, sağlıklı bir istihdam hayatının temel elementi olarak değerlendirilmekte olup, İ.P. nın araçları da çoğunlukla küçük teşebbüs için uygun ortam yaratmaya yönelik olmalıdır.

TEKNOLOJİK YENİLİK (INNOVATION) TOPLUMU

Teknolojik yenilikler ülkemizin kalkınmasını ve bu arada istihdamı da sağlayabilecek başlıca araçlardan birisidir.

İ.P. teknolojik yenilikleri teşvik edecektir.

KOORDİNASYON

İstihdamın muhtelif yönleri ile meşgul kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması öncelikli bir konudur. Bu koordinasyonu sağlayacak olan araçların geliştirilmesi ve etkinlikle kullanılması hayati öneme sahiptir.

SÜREKLİ REVİZYON

İ.P. nın hedef, ilke ve araçları şartlara ve ihtiyaçlara bağlı olarak zamanla değiştirilmelidir.

3.İSTİHDAM İÇİN POLİTİKA ARAÇLARI

3.1. MALİ TEŞVİK ARAÇLAR

- 3.1.1. Ek istihdam için ücret sübvansiyonu
- 3.1.2. Küçük teşebbüs vergi yükünün azaltılması
- 3.1.3. Risk sermayesi
- 3.1.4. Bankaların iş kurma kredisi sistemi ihdas etmesi

3.2. ORGANİZASYONEL ARAÇLAR

- 3.2.1. İstihdamı Geliştirme Yüksek Koordinasyon Kurulu
- 3.2.2. İş Vakfı
- 3.2.3. İşkur' un yeniden yapılandırılması
- 3.2.4. Küçük Teşebbüs İdaresi kurulması

3.3. MİLLETLERARASI İŞBİRLİĞİ ARAÇLARI

- 3.3.1. OECD
- 3.3.2. Birleşmiş Milletler
- 3.3.3. Avrupa Konseyi

3.4. İSTİHDAM BİLİNCİ GELİŞTİRME ARAÇLARI

- 3.4.1. Kamuoyunun doğru kavramlar çevresinde yönlendirilmesi

3.5. MEVZUAT ARAÇLARI

- 3.5.1. İstihdam ortamının geliştirilmesi için mevzuat
- 3.5.2. Küçük teşebbüsün tabi olduğu mevzuatın basitleştirilmesi
  - 3.5.2.1. Ruhsat mevzuatı basitleştirme
  - 3.5.2.2. İşletme mevzuatının basitleştirme
- 3.5.3. İstihdamı güçleştiren mevzuatın değiştirilmesi

3.6. VASIF GELİŞTİRME ARAÇLARI

- 3.6.1. Mevcut işsizlerin vasıflarının yükseltilmesi yoluyla istihdam imkanlarının artırılması
  - 3.6.1.1. Beceri Kazandırma Programı (BKP)
    - 3.6.1.1.1. Devlet eliyle yürütülecek olan BKP
    - 3.6.1.1.2. Özel müteşebbisler eliyle yürütülecek olan BKP
    - 3.6.1.1.3. Özel sektörün düzenleyeceği BKP
  - 3.6.1.2. BKP için Beceri Geliştirme Programı
  - 3.6.1.3. Bedensel engelliler için meslek merkezleri kurulması

3.6.1.4. Çekirdek Beceriler Programı

- 3.6.2. Çalışanların vasıflarının yükseltilmesi için Beceri Geliştirme Programları
- 3.6.3. Bilgisayar Destekli Eğitim yoluyla eğitimin yaygınlaştırılması ve kalitesinin geliştirilmesi

3.7. İSTİHDAM REHBERLİĞİ ARAÇLARI

- 3.7.1. Meslek seçimi için rehberlik sistemi kurulması
- 3.7.2. İş aramada rehberlik sistemi kurulması
- 3.7.3. İş ve işçinin buluşturulması sisteminin geliştirilmesi

3.8. İŞ KURMA ARAÇLARI

- 3.8.1. Girişimcilik eğitimi
- 3.8.2. Girişim Destekleme Ajansı
- 3.8.3. Tekno-park'lar kurulması
- 3.8.4. Kamu kurum ve kuruluşlarının Kendi İşini Kurmak (KİK) isteyenleri desteklemesi

- 3.8.4.1.1. KİK'lerin destek sağlanması
- 3.8.4.1.2. Belediyelerin KİK isteyene destek sağlanması
- 3.8.4.1.3. Valiliklerin KİK isteyene destek sağlanması

- 3.8.5. Franchising (imtiyaz)

3.9. İSTİHDAM ANLAŞMALARI

- 3.9.1. Özel sektörle yapılacak iş yaratma esaslı anlaşmalar

3.10. EMEK-YOĞUN İSTİHDAM ARAÇLARI

- 3.10.1. El halıcılığının geliştirilmesi
  - 3.10.1.1. Türk el halıcılığı geliştirme projesi
  - 3.10.1.2. Türk Halıcılık Vakfı
- 3.10.2. Kürk hayvancılığının geliştirilmesi
  - 3.10.2.1. Kürk hayvancılığının teşviki
  - 3.10.2.2. Kürk dikiminin teşviki
- 3.10.3. Kıymetli taş işçiliğinin geliştirilmesi
- 3.10.4. Mermerciliğin geliştirilmesi
- 3.10.5. El sanatlarının geliştirilmesi
- 3.10.6. Özel bayındırlık projeleri
- 3.10.7. Yol yapımında Parke kullanımının teşviki

- 3.10.8. Yazılım ihracının teşviki
- 3.10.9. Emek yoğun uğraş köylerinin kurulması

3.11. İŞ-GÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ ARAÇLARI

- 3.11.1. İş-gücü piyasası bilgi sistemi kurulması

3.12. TASARRUF ARAÇLARI

- 3.12.1. Ucuz konut yapımının teşviki
- 3.12.2. Çok amaçlı mobilyanın teşviki
- 3.12.3. Beslenme bilinçlendirilmesi
- 3.12.4. Isı tasarrufu projeleri

- 3.12.4.1. Yüksek verimli soba projesi
- 3.12.4.2. Konutların ısı yalıtımlı teşviki
- 3.12.4.3. Sanayide enerji tasarrufu

- 3.12.4.3.1. Atık ısı geriye kazanma
- 3.12.4.3.2. Atık enerjinin tarifeye bağlanması

- 3.12.5. Tasarruf bilincinin geliştirilmesi
- 3.12.6. Parasal tasarrufların teşviki

- 3.12.6.1. Pozitif faiz uygulanması
- 3.12.6.2. Sermaye piyasasında "Rating" (Derecelendirme) Merkezinin oluşturulması

3.13. İSTİHDAMI KORUMA ARAÇLARI

- 3.13.1. İşsiz kalmak durumunda olan kişilere kendi işlerini kurabilecekleri bir ortamın yaratılması programı
- 3.13.2. Yönetim teknikleri eğitimi
- 3.13.3. Auditing (denetim) şirketleri kurulması
- 3.13.4. İşgören-teşebbüs ortaklığı projesi (İTOP)
- 3.13.5. Kriz yönetimi şirketlerinin kurulması

3.14. BİLGİ TOPLUMU OLUŞTURMA ARAÇLARI

- 3.14.1. "Bilgi" hakkında genel bilinç oluşturulması
- 3.14.2. Bilgisayar piyasasının liberalizasyonu
- 3.14.3. Enformasyon teknolojisi merkezi (TETM)
- 3.14.4. Uluslar arası bilgi ağlarına bağlanmak

3.15. İSTİHDAM KONULARINA BİLGİ DESTEĞİ SAĞLAMA ARAÇLARI

- 3.15.1. Yabancı ülke yayınlarının izlenmesi
- 3.15.2. Üniversitelerin istihdam konularına yönlendirilmesi

3.16. ENFORMASYON DESTEĞİ ARAÇLARI

- 3.16.1. Türkiye hizmet envanteri sistemi kurulması
- 3.16.2. Patent arşivleri sistemi kurulması
- 3.16.3. Destek literatürünün getirilmesi

3.17. HIZLI NÜFUS ARTIŞIYLA İLGİLİ ARAÇLAR

- 3.17.1. Hızlı nüfus artışının sebeplerinin analizi ile bu sebeplere yönelik bir çözüm paketinin geliştirilmesi

3.18. REKABETİ ÖNLEYEN UNSURLARIN GİDERİLMESİ İÇİN ARAÇLAR

- 3.18.1. İthalatta korumacılık yönetimi
- 3.18.2. Belli iş kollarında iş yapmayı sınırlayan hususların giderilmesi

3.19. ENFLASYON İLE MÜCADELE ARAÇLARI

- 3.19.1. Genel araçlar
- 3.19.2. Spiral etki araştırması

3.20. BİLİM VE TEKNOLOJİYİ GELİŞTİRME ARAÇLARI

- 3.20.1. Türk Bilim ve Teknoloji Politikası Dokümanı

3.21. ÜRETİM TEŞVİKİ ARAÇLAR

- 3.21.1. Kapasitesi kullanımlarının artırılması
  - 3.21.1.1. Kapasitesi kullanımı sınırlayan nedenlerin analizi
  - 3.21.1.2. Pazarlama'nın geliştirilmesi
  - 3.21.1.3. Vardiyalı çalışmanın teşviki
- 3.21.2. Verimliliğin ve üretkenliğin artırılması
  - 3.21.2.1. İş tanımları ve iş gereklerinin hazırlanması
  - 3.21.2.2. Planlı bakım onarım faaliyetlerinin teşviki
  - 3.21.2.3. İş standartları bilgi bankası kurulması
  - 3.21.2.4. Teşvikli ücret sistemlerinin özendirilmesi
  - 3.21.2.5. Verimlilik, eğitim ve danışmanlık şirketlerinin teşviki
  - 3.21.2.6. Hizmet içi eğitim sistemlerinin kurulması ve işleyişinin teşviki

3.22. BÖLGESEL POTANSİYELLERİN HAREKETE GEÇİRİLMESİ ARAÇLARI

- 3.22.1. Yerel potansiyel değerlendirme sistemi kurulması

3.23. KÜÇÜK TEŞEBBÜSLERİN TEŞVİKİ ARAÇLARI

- 3.23.1. Yurtdışı müteahhitlik firmalarımızın yurt içinden alım yapmalarının teşviki
- 3.23.2. Sanayi sitelerinde iş-merkezleri kurulması
- 3.23.3. Küçük Teşebbüs vergi yükünün azaltılması (Bkz: 3.1.2)
- 3.23.4. Küçük teşebbüsün tabi olduğu mevzuatın basitleştirilmesi (Bkz. 3.5.2)
- 3.23.5. İş kurma araçları (Bkz: 3.8)
- 3.23.6. İşsiz kalmak durumunda olanları kendi işlerini kurabilecekleri bir ortamın yaratılması (Bkz: 3.13.1.)
- 3.23.7. Patent arşivleri kurulması (Bkz: 3.16.2)
- 3.23.8. İş yapmayı sınırlayan hususların giderilmesi (Bkz: 3.18.2)

3.24. EKONOMİK BÜYÜME ARAÇLARI

- 3.24.1. Genel ekonomik büyüme araçları

3.25. YATIRIM HIZLANDIRILMASI ARAÇLARI

- 3.25.1. Yatırımların ek finansman yolu ile hızlandırılması
- 3.25.2. Proje zamanlama ve izleme sistemi kurulması

3.26. İŞ-GÜCÜ PİYASASININ ESNEKLEŞTİRİLMESİ ARAÇLARI

- 3.26.1. Kişilerin iş değiştirmelerinin kolaylaştırılması
- 3.26.2. Çalışmakta olanlara kendi işini kurma yardımı yapılması